

Н. С. Ніколаєва, канд. філол. наук, доц.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
вул. Володимирська, 60, м. Київ, 01033, Україна
nnikolaeva094@gmail.com

А. В. Максименко, асист.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
вул. Володимирська, 60, м. Київ, 01033, Україна
nnikolaeva094@gmail.com

АНЕКДОТИ ПРО КУМІВ У КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОЇ СМІХОВОЇ КУЛЬТУРИ

Стаття присвячена аналізу українських анекдотів у контексті української сміхової культури. Підкреслюється актуальність обраної теми і зростаюча зацікавленість дослідників питаннями національної ідентичності українців, їх національного характеру, специфіки духовної культури. У дослідженні зроблено спробу визначення місця, особливостей окремого циклу сучасних українських анекдотів – анекдотів про кумів. Увагу акцентовано на анекдоті як культурному феномені, що пов'язано з наявністю в ньому притаманних сміховій народній культурі ознак: пародіювання різних проявів людського життя, коли навмисно знижуються його ідеали, знецінюються моральні норми заради утвердження протилежних – позитивних; абсурдності форми, у якій подаються життєві реалії.

У статті на конкретних прикладах анекдотів про кумів розглянуто механізм досягнення комічного ефекту; втілення рис українського національного характеру; визначено форму й засоби комічного.

Ключові слова: сміхова культура, анекдот про кумів, культурний феномен, український гумор, комічне.

Постановка проблеми. Останні десятиліття позначилися помітним інтересом дослідників до питань національної ідентичності українців, української ментальності, особливостей національного характеру, національної поведінкової специфіки тощо. Звернення науковців до різних сфер життя українців, зокрема до української сміхової культури як частини загальнолюдської культури, дозволяє розширити уявлення про українців як націю. Український народ створив значний масив зразків сміхової культури, у яких через сміхове осмислення постають українські традиції, духовна культура, мораль народу. Акумуляована у такий спосіб інформація про український етнос відкриває нові можливості для глибинного аналізу життя цілого народу.

Вивчення української сміхової культури як системи передбачає аналіз усіх її складових. Наразі знання про окремі явища українського гумору й сатири вже знайшли своє висвітлення у розвідках українських науковців, проте цілісна картина українського сміхового світу ще не постала. Так, наприклад, такий цикл сучасного українського анекдоту, як анекдоти про кумів, поки не став об'єктом уваги фахівців і тому потребує окремого дослідження.

Аналіз досліджень та публікацій. Під таким кутом зору питання щодо окремого циклу сучасного українського анекдоту розглядається вперше. Це змусило авторів звернутися до наукових розвідок, присвячених проблемам природи сміхової культури, місця окремих жанрів у сміховій культурі, жанру анекдоту як культурного феномену. У першу чергу авторів зацікавили наукові праці, які заклали фундамент для розуміння природи сміхової культури (М. Бахтін), пропонують комплексні підходи до аналізу анекдоту як фольклорного жанру (І. Кімакович, Р. Кирчів), визначають типологічні риси анекдоту (Л. Корнева, Т. Лепеха), характеризують окремі жанрові різновиди анекдоту (О. Кузьменко, Н. Мельник), окреслюють ознаки осучаснення анекдоту як результату певних трансформацій особливостей жанру, змін у зв'язку з виходом до масової культури, набуття рис письмової форми побутування (В. Бережний).

З іншого боку, зазначена тема потребувала також ознайомлення з працями, які дають розуміння особливостей українського менталітету, українського національного характеру, специфіки українського гумору (І. Блинова, О. Бондаренко, О. Брицина, Т. Гончарук-Чолач, О. Кузьмич, Л. Рябуха).

Мета статті – спробувати визначити місце, особливості окремого циклу сучасних українських анекдотів – анекдотів про кумів – в контексті української сміхової культури (окремі студії, спостереження).

Виклад основного матеріалу дослідження. Сміхова культура як важлива складова загальнолюдської культури має свій підхід до інтерпретації дійсності: реальний світ сприймається тут крізь призму сміху, з позиції комічного. Появу поняття "сміхова культура" пов'язують із працями М. М. Бахтіна, зокрема із запропонованою ним концепцією, згідно з якою сміх здатний вивільняти людину з повсякденного нелегкого життя, з-під впливів суспільних обставин. Учений вперше зауважив, що різні форми сміху об'єднані в одну систему – сміхову культуру [6, с. 15].

З'явившись у період Середньовіччя, сміхова культура накопичила значний сміховий капітал, що виявляється у тематичному й жанровому різноманітті, строкатості персонажів, у використанні різних засобів творення комічного ефекту. Модерний етап розвитку сміхової культури позначився осучасненням жанрів, тенденціями до трансформації їх особливостей, новими умовами та сферами комунікації, що варто враховувати, досліджуючи культуру сміху.

У нашому дослідженні акцентовано увагу на анекдоті як культурному феномені. Розглядаючи сміховий аспект анекдоту, варто зазначити, що він, на думку науковців, реалізується як елемент фольклорної культури з усіма відповідними ознаками фольклорного твору (усність, анонімність, варіативність, повторюваність тощо) і як компонент сміхової культури, що пов'язано з наявністю притаманних сміховій народній культурі ознак. Насамперед серед таких особливостей слід назвати пародіювання усіх проявів сучасного життя і сучасної культури, коли свідомо знижуються їх норми, цінності, ідеали, з одного боку, а з іншого – життєві реалії подаються в абсурдній, алогічній, навіть безглуздій формі. Анекдот, викликаний ним сміх універсальний (спрямований на все і на всіх, без винятку, не тільки на героїв цих оповідань, але так само й на слухачів і оповідача) й амбівалентний (заперечуючи сміхом існуючі у нашому житті негативні явища, нещадно викриваючи їх, анекдот утверджує уявлення про нормальне, бажане або належне). Анекдот демонструє зневагу до наявного у суспільстві порядку підлеглості нижчих щодо посади або

чину осіб вищим, тобто ієрархії; відмову від будь-яких соціальних обмежень. В анекдоті легко порушуються табу, знецінюються моральні норми, висміюються існуючі культурні цінності заради утвердження протилежних – позитивних. Анекдоту властива театральність, без якої втрачається значна частина комічного ефекту, і діалогічність, що сприяє живому зв'язку зі слухачами [8, с. 10].

На кореляцію анекдоту й сміхової культури вказує і В. Бережний. На його думку, вона виявляється в амбівалентності, тобто одночасній руйнації застарілого і створенні нового, а також у динамічності, висміюванні відхилення від норми, взаємозалежності офіційної культури та анекдоту. Дослідник наголошує, що в анекдоті реалізується такий феномен антисвіту, як антиповедінка, відміна соціальної ієрархії [8, с. 133].

Думку про особливе місце анекдоту у сміховій культурі підтверджують слова І. Кімакович про те, що "сучасний сміховий світ найяскравіше виявляється в анекдоті" [16, с. 168]. У свою чергу Р. Кирчів вважає анекдот найбільш мобільним і впливовим видом народної творчості, здатним оперативно відгукуватися і сміливо реагувати на болючі й актуальні суспільні справи [15].

Анекдот – коротка розповідь про курйозний випадок, смішну подію або ситуацію, рису людського характеру, поведінку або вчинок; ця розповідь має обов'язково несподіваний, дотепний фінал. Саме неочікувана смішна смислова розв'язка наприкінці й породжує сміх [21].

Анекдот – це вияв культури того чи іншого народу й одночасно – пародія на життя, на офіційну культуру. Такі його соціокультурні функції визначають і зміст анекдоту, і жанрові різновиди, і національну специфіку, й особливості гумору. Анекдот – один із найбільш продуктивних фольклорних жанрів, оскільки створюється вільно, без примусу, регулярно й у значній кількості, не підлягає контролю "згори", не підкоряється цензурі й табу. Він з'являється як оперативна реакція на будь-які події життя суспільства та зміни у ньому і виступає виразником народної оцінки суспільного явища, життєвої ситуації (реалій), настроїв народу, одночасно руйнуючи застаріле і створюючи нове. Динамічність анекдоту виявляється в тому, що він має короткий період існування: він швидко народжується, певний час зберігає свою актуальність, а втративши її, зникає [17, с. 56, 57].

Анекдот має тісний зв'язок із поняттям комічного, під яким розуміють естетичну категорію, характерною рисою якої є освоєння світу і його зображення крізь призму сміху без співчуття, страху й пригнічення [28]. Сутність комічного полягає у протиріччі. Потрапляючи у комічну ситуацію, людина здатна відчувати невідповідність між несправжнім або недосконалим змістом явища та його формою, яка претендує бути значущою і ціннісною, між гідною метою і негідними способами її досягнення.

Механізм виникнення комічного ефекту починає діяти за певних умов. Комічне стосується лише людської сфери, суспільних явищ. Живильним середовищем комічного є буденне життя людини, де незліченні дрібниці постійно сприяють появі комічних ситуацій, які у свою чергу є результатом невідповідності очікуваного й дійсного в контакті людини зі суспільством, між прогнозованою і справжньою розв'язкою цієї ситуації. Поява будь-якої недоречності, абсурдності, відхилення від норми породжує нову властивість комізму. Все, що стає змертвілим, віджилим, рутинним, але видає себе за живе, породжує комічний ефект.

Основними формами комічного є гумор та сатира. Якщо гумор передбачає зображення комічного в добро-зичливому жартівливому тоні, то сатира подає комічне як цілковите заперечення і різке висміювання зображуваного. Спектр відтінків між гумором і сатирою доволі широкий: жарт, глузування, іронія, сарказм, гротеск [12].

Виправданим на сучасному етапі досліджень сміхової культури є інтерес до аналізу етнічних анекдотів, які, з одного боку, належать до тематичних груп (політичні, етнічні, еротичні тощо), а з іншого – до циклів, тому що практично кожен із їх персонажів має набір стійких функцій, діапазон тем і мовну маску. В цілому при вивченні етнічних анекдотів акцент ставиться на їхній генезі, мовних і поведінкових характеристиках персонажів, обіграванні стереотипних образів [7, с. 185].

Українська сміхова культура, як будь-яка етнічна, має свої особливі ознаки. Це добродушність і доброзичливість, схильність до самоіронії, здатність покепкувати із самого себе, незлостивість, іронічність, уникання дошкульності й в'дливості, конструктивна самокритика, самоаналіз, відмова від відкритого сарказму, певна делікатність, зважання на почуття інших тощо. Традиційний український гумор відрізняється від ряду інших національних насамперед відсутністю руйнівної рефлексії, добродушністю, самоіронією та несаркастичністю. Сарказм йому теж властивий, але меншою мірою [11]. Гострий жарт, як правило, має доброзичливий фінальний акорд. Життєстверджувальний характер сміху українців, сповнений оптимізму й життєлюбності, свідчить про здоровий дух нації, про здатність до оновлення і внутрішню гармонію, про душевне здоров'я, тобто такий внутрішній стан, коли душа відкрита для людей і світу, бадьора й радісна, не страждає від болю і не хворіє ворожнечею [21].

Оскільки українці дуже хазяйновиті господарі, значна частина жартів має побутовий характер. Українцям властиво висміювати чоловіків і жінок, які погано господарюють. Життя українця переважно зосереджене на проблемах власної родини. Народний характер українського сміху послуговується іронією та самоіронією. Здатність українців іронізувати над собою свідчить про те, що українська нація здорова духом, здатна визнавати свої недоліки й боротися з ними. В українському гуморі майстерно поєднується незлобливий жарт із хитрою й часто удаваною простакуватістю. Українці, на думку О. Кузьмич, одна з найдотепніших націй, гумор якої "з перчиком", з легким перебором, на відміну, наприклад, від англійського натяку. У кращих зразках українського гумору завжди є елемент драматургії, якийсь контраст, деяка сюжетність та несподіваний поворот [19, с. 23].

У світі українського анекдоту першість належить анекдотам про кумів, тематично різноплановим, проте об'єднаним головними учасниками подій; наповненим ментальними жартами й українським колоритом. Вони увиразнюють національний характер, який може супроводжуватися і негативними конотаціями. Такі анекдоти мають низку ознак: діалогічність, ігровий елемент комунікації, очікування, які не справилися. Жарт, як правило, побудований за динамічним комічним сценарієм, що формує соціальні ролі партнерів-комунікантів [27, с. 51].

Кумівство як соціальне явище виникло за давніх часів і було пов'язане з намаганням захистити новонароджену дитину, а згодом і з православною традицією обов'язкового хрещення кожної дитини після народження. Для проведення цього обряду обиралися хрещені ("другі") батьки – опікуни, покровителі дитини, на яких

таким чином покладалася певна відповідальність за майбутнє дитини, тому вибір, як правило, падав на близьких людей, друзів, добрих знайомих, приятелів, сусідів ("кликани або прохани", "одкупні"), а інколи і на випадкових людей ("стрічені", "здибани", "куми з дороги"), які після хрестин ставали практично родичами. Кумівство сприймалося як певний прояв колективної сімейної спільноти й взаємодопомоги [20, с. 4]. У будь-якому разі кумівство виступало як спосіб встановлення у громаді близьких, майже родинних, хоч і не кровних, стосунків, духовної спорідненості, що сприяло зближенню членів будь-якого людського колективу, зміцненню громади.

Кум в українській ментальності – це образ позитивний: рідний, добрий, дорогий, тому куми були шанованими людьми, найбільш очікуваними гостями, для яких двері домівок завжди були відчинені і яким завжди були раді.

Водночас, треба визнати, кумами ставали звичайні люди з усіма притаманними їм позитивними та негативними рисами. Реальні стосунки між кумами зазвичай могли бути набагато глибшими, ґрунтуватися на різних життєвих підходах, поглядах, інтересах. Спільна робота, спільний відпочинок, партнерство у якихось справах могли ставати причиною певних непорозумінь, розчарувань через неотримання очікуваного. Однак, незважаючи на такі неприємні моменти життя, ці люди продовжували спілкуватися, сприймаючи з гумором певні ситуації, що й підтверджується наявністю чималої кількості анекдотів про кумів. Достовірні події життя соціуму, кумедні ситуації, вигадані історії, реальні або видумані герої, узагальнені, інтерпретовані та оцінені з погляду життєвого досвіду, морально-етичних поглядів, духовних цінностей, нехтування думкою "впливових людей", парадоксально трансформовані в жартівливі, глузливі імітації дійсності, врешті і стали підґрунтям анекдотів про кумів.

Анекдоти про українських кумів – це яскраві випадки з життя українців, що демонструють курйозні ситуації, у яких вони опиняються; кумедні стосунки між ними. Як правило, кожна історія про двох чоловіків, які часто-густо потрапляють у якусь смішну пригоду, висвітлює непрості, забарвлені етнічністю сусідські стосунки, у результаті чого і з'являються колоритні анекдоти про кумів.

Розглянемо приклади дії механізму досягнення комічного ефекту в анекдотах про кумів.

В анекдоті розповідається про незвичний, небувалий випадок, можливо, навіть йдеться про алогічну поведінку, яка подається як реальна:

- Чому такий злий, куме?
- Два зуби вирвав!
- А казав, що один болить.
- Та у того лайдака дантиста здачі не було!

В анекдотах про кумів спостерігається пародіювання різних проявів повсякденного життя зі свідомим заниженням моральних норм, нівелюванням правил життя:

Кум йде п'яний, тримається за паркан, коли дивиться, а кум лежить п'яний в калюжі.

– Куме, як тобі не соромно, дожився до того, що лежиш в калюжі, ніби свиня.

– Чекай, куме, що ти скажеш тоді, коли паркан закінчиться?

Життєві реалії в цих анекдотах подаються в абсурдній, безглуздій формі:

Розповідає кум кумові:

– Коли я приходжу додому п'яний, жінка в хату не пускає, доводиться ночувати на вулиці.

– Ну, і дурень, куме. Не знаєш, що робити? Зніми з себе одяг. Тільки вона двері відчинить – ти одяг кидай у кімнату. Не буде ж вона голим тебе на вулиці тримати.

Наступного дня кум знову напився. Підходить до дверей своєї хати, знімає все з себе і, тільки-но двері відчинилися, – одяг жбурнув. Двері різко зачинилися. Чується голос: "Наступна зупинка – «Привокзальна»".

Або:

– Куме, у вас СНІДу нема?

– Є трохи. Але для себе тримаю...

В анекдоті про кумів порушуються прийняті у суспільстві табу, висміюються прояви буденного життя цих людей, натомість утверджуються протилежні, позитивні, правила й цінності:

Кум – кумові: – Чуєш, виявляється, твоя жінка нам зраджує...

Специфіка анекдотів про кумів полягає й у тому, що у центрі уваги – образ кума як носія соціальних функцій, з одного боку, і як носія рис українського національного характеру, з іншого, які переплітаються у цьому образі, реалізуються у традиційних для українців побутових ситуаціях і подаються у притаманній для жанру анекдоту етнічно забарвленій, парадоксальній, на перший погляд безглуздій, комічній, замішаній на українському гуморі формі.

Дослідники українського етносу виокремлюють різні, але стійкі риси характеру українців, як позитивні, так і негативні, що у сукупності й утворюють український національний характер, який виявляється у своєрідному сприйнятті світу, у специфічних мотивах вчинків, стереотипах, в особливостях темпераменту, вираження емоцій, почуттів, в автентичних традиціях, звичках, ритуалах, у власних ціннісних орієнтирах, у самобутній поведінці тощо. Серед таких типових для українців рис характеру вирізняють: перебільшену хазяйновитість, навіть жадібність, замкненість на собі й певний егоїзм, при тому співчутливість до ближнього, готовність допомогти йому, небажання визнавати авторитет іншого, успішного; індивідуалізм – протиставлення колективу й суспільству; упертість, заздрісність, необов'язковість, неквапливість і розважливість, поверховість, апатичність, надмірну мрійливість, невинну і добродушну хитрість. З іншого боку, українцям притаманні м'якість і лагідність характеру, гостинність та патріотизм, кмітливість та дотепність, здатність покепкувати з себе, схильність до самоіронії, незлостивість, іронічність, відсутність сарказму та їдкості [17, с. 59].

Анекдоти зазначеного циклу цікаві тим, що в образах кумів втілено основні риси українства. Риси національного характеру, особливості національної поведінки, специфіка національного гумору матеріалізувалися у динамічних комічних сюжетах і образах анекдотів про українських кумів.

Наведемо приклади втілення деяких рис українського національного характеру в образі кума.

Анекдоти про кумів відтворюють риси національного характеру, які не приймаються суспільством і майстерно й нещадно висміюються.

Так, наприклад, замкненість на собі й певний егоїзм:

– Бачите, який ви є, куме... собі взяли більшу котлету, а мені лишили меншу.

– Ну а ви як би зробили?

– Та, думаю, взяв би меншу.

– Ну то що ви хочете, я ж вам і залишив меншу!

Індивідуалізм – протиставлення колективу й суспільству:

– Я, куме, тепер по понеділках в спортзал не ходжу.
– Це чого?

– Розумієте, куме, багато людей з понеділка починають нове життя. Я приходжу у вівторок – нове життя у них закінчилось, і в залі пусто.

Жадібність:

– Куме, позичте мені сто гривень!
– Не позичу, куме. Я і так погано сплю.

Перебільшена хазяйновитість:

– Куме, а що це воно таке, що ваша свиня на трьох ногах шкандибає? Га?

– Та я що, дурний? Через миску холодицю цілу свиню колоти? Або:

– Куме, ну і який у вас урожай?

– Та як ніколи, куме! Мішок картоплі посадив, мішок зібрав – жодна не пропала!

Або:

Розмовляють двоє кумів:

– Купив я собі вчора долари..

– А чого ж не євро?

– Да ти що, долари ж дешевші!

А з іншого боку, анекдоти фіксують такі риси українського характеру або особливості національної поведінки, над якими варто пожартувати.

Це специфічний спосіб розв'язання конфлікту:

– Мене вкусив ваш собака. Я вимагаю компенсації!

– Ради Бога, куме, я його зара потримаю, а ви вкисіть його.

Своєрідна дотепність:

– Куме! Як називається той, хто пройшов воду, вогонь і мідні труби?

– Самогон!

Специфічна гостинність (як зразок антиповедінки):

Українське село. Біля хати за столом з щедрими наїдками сидить господар. У дворі бігає великий собака-юра. Раптом через паркан у двір заглядає чоловік.

– Доброго здоров'ячка, куме! Бачу, обідати збираєтесь.

– Так, куме! Заходьте, пообідаємо. Ще й пива вип'ємо!

– Та я з радістю, тільки Сірко в вас дуже лютий, ще вкисить!

– Так отож!

Невинна і добродушна хитрість:

– Куме, а куди ви ходите на гриби?

– До сусіда.

– У нього гриби ростуть?

– Нє, сушаться.

Своєрідний нездоланий оптимізм:

Потрапив українець в автокатастрофу. Доправили його в лікарню, у реанімацію. Тут до нього кум провітається. Йому пояснюють, що не можна, постраждалий у комі, нікого не чує, не впізнає... А той з торбами, впрошує. Ну, пропустили його в палату...

– Ой, куме, біда ж яка... А я тобі сальця приніс, огірочки, пляшку горілки... А ти в комі...

– Кома – це ще не крапка. Наливай!

Українські куми схильні до самоіронії, здатні покепувати з себе, самокритичні.

– Куме, ось я як хильну лишку, то стаю вже як повна свиня.

– Куме, а коли ви тверезий?

– Тоді баран бараном.

Або:

– Куме, а ви розмовляєте англійською?

– Тільки зі словником. З людьми наразі соромлюсь.

В анекдотах про кумів переважає гумор як форма комічного й жарт, іронія, сарказм, але не дошкульний, як засоби комічного. Продемонструємо, як це проявляється в анекдотах про кумів.

Наприклад, іронічність:

– Куме, а хто то такий, той, що обізвав вас віслюком?

– Та не знаю, вперше бачу...

– Дивно... як швидко він вас розкусив.

Саркастичність:

– Куме, порадьте, що робити, я почав втрачати пам'ять.

– А ви, куме, позичайте людям гроші. Тренуйте пам'ять.

Добррозичливе глузування:

– Куме, ану пошукайте в тому гуглі, що за прикмета, коли каву на себе проливаєш.

– То, куме, як руки не з того місця ростуть, то ніякий гугл не допоможе!

Анекдотам притаманна етнічна забарвленість ситуацій, що теж створює комічний ефект:

– Добрий день, куме, що п'єте?

– Українське мохіто.

– Ром та м'ята?

– Та ні, горілка та петрушка.

Анекдоти про кумів належать до етнічних анекдотів, дослідження яких є актуальним. Ці анекдоти тематично різнопланові, але об'єднані головними учасниками подій. Вони наповнені ментальними жартами й українським колоритом. Куму як головному персонажу анекдотів притаманний набір певних рис українського національного характеру. Увіраження національного характеру може супроводжуватися негативними конотаціями.

Анекдоти про кумів зачіпають різні аспекти людського життя, здійснюють сміхову критику його реалій, прагнуть до гармонізації дійсності, тим самим підтверджують очевидність зв'язку анекдоту зі сферою комічного і його приналежність до народної сміхової культури.

Висновок. Аналіз обраного матеріалу свідчить про те, що анекдоти про кумів є важливою складовою сміхової культури українців. Анекдоти про кумів як зразки української сміхової культури потребують подальшого глибокого дослідження, узагальнення та систематизації. Розвідки можуть мати різне спрямування, у тому числі передбачати аналіз засобів творення комічного, бути присвяченими виявленню функцій анекдоту, його жанровим особливостям.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анекдоти. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://anekdot.kozaku.in.ua/anekdotu/pro_kumiv/
2. Анекдоти. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://anekdot-ua.net/jokes/joke-375>
3. Анекдоти. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://anekdoty.net.ua/category/anekdoty/pro-kumiv>
4. Анекдоти. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://shlyaheta.com.ua/kumivstv-tak-dobirka-veselykh-anekdotiv-pro-kumiv/>
5. Анекдоти. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.litres.ru/oleks-y-kononenko/kumi-ta-kumki-anekdoti-davn-suchasn/chitat-onlayn/>
6. Бахтин М. М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса / М. М. Бахтин. – М.: Худож.лит., 1990. – 545 с.
7. Бережний В. А. Анекдот у сучасному гуманітарному дискурсі / В. А. Бережний // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. – 2016. – Вип. IX. – С. 183–193.

8. Бережний В. А. Анекдот як складова сміхової культури / В. А. Бережний // Літератури світу: поетика, ментальність, духовність: 36. наук. праць. – Кривий Ріг: ДВНЗ "Криворізький національний університет". – 2016. – Вип. 7. – С. 129–136.
9. Блинова І. А. Гумор як різновид комічного: критерії виокремлення, теорії реалізації і засоби вираження / І. А. Блинова, А. А. Зернецька // Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. – 2021. – Том 32. – № 1. – Ч. 2. – С. 35–43.
10. Бондаренко О. В. Українська ментальність в розмаїтті національних ментальних формоутворень й архетипів: історико-культурний аспект / О. В. Бондаренко // Гуманіт. вісн. Запоріз. держ. інж. Акад. – 2008. – Вип. 32. – С. 66–78.
11. Брицина Олеся. Про раблезіанство, "перець" і український гумор [Електронний ресурс] / Олеся Брицина. – Режим доступу: <https://m.dt.ua>SOCIETY>pro/>
12. Комічне. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D1%87%D1%87%D0%BD%D0%B5>
13. Воробьева М. В. Анекдот как феномен повседневной культуры советского общества (на материале анекдотов 1960–1980-х годов): автореф. дис. / М. В. Воробьева – Екатеринбург, 2008. – 24 с.
14. Гончарук-Чолач Т. Особливості української ментальності як основа національної самоідентифікації / Т. Гончарук-Чолач, Н. Джугла // Наук. зап. нац. ун-ту "Острозька акад.". Серія: Філософія. – 2011. – Вип. 8. – С. 28–35.
15. Кирчів Р. Етюди до студій над українським народним анекдотом / Р. Кирчів. – Львів: Інститут народознавства НАН України, 2008. – 268 с.
16. Кімакович І. Анекдот як фольклорний жанр: [монографія] / І. Кімакович. – К.: Інститут мовознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського НАН України, 2014. – 316 с.
17. Корнева Л. Про деякі типологічні риси українського анекдоту / Л. Корнева // Філологічні науки. 36. наук. пр. – 2009. – Вип. 1. – С. 55–60.
18. Кузьменко Оксана. Стрілецький анекдот: контекст – сюжет – текст / Оксана Кузьменко // Народознавчі зошити. – 2010. – № 1–2. – С. 14–126.
19. Кузьмич О. Я. Мовні засоби творення комічного в українській прозі кінця ХХ століття – початку ХХІ століття: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук / О. Я. Кузьмич. – Луцьк, 2015. – 217 с.
20. Куми та кумки. Збірка анекдотів. – Київ, 2002. – 200 с.
21. Лепеха Т. В. Українознавство: Навчальний посібник. § 70. Гумористично-сатиричні твори. Анекдоти [Електронний ресурс] / Т. В. Лепеха. – Режим доступу: <http://litmisto.org.ua/?p=1288>
22. Мельник Н. Г. Український соціально-побутовий анекдот ХХ століття як спротив тоталітаризму / Н. Г. Мельник // Філологічні студії. Лінгвістика і поетика тексту. – 2015. – Вип. 13. – С. 320–325.
23. Пізнаймо Україну: Матеріали мовознавчого словника-довідника "Україна в словах" / С. І. Терпелюк, С. А. Коробчук, Р. М. Пріма, С. О. Горожанова, М. А. Соловйова, В. В. Крижанівська – Луцьк, 2005. – 222 с.
24. Пономарьова Л. В. Анекдот як жанр гумористичного дискурсу в українському та російському мовному просторі / Л. В. Пономарьова, І. С. Маркоїдзе // Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. – 2019. – Том 30 (69). – № 3. – Ч. 2. – С. 65–68.
25. "Про сміх – без жартів": особливості українського гумору [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/1999890.html>
26. Ребуха Л. З. Національний характер як формовий національної ідеї / Л. З. Ребуха, О. В. Миськів // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2012. – № 2 (2). – С. 53–62.
27. Самохіна В. О. Жарт у сучасному комунікативному просторі Великої Британії і США: текстувальний та дискурсивний аспекти: Автореф. дис. докт. філол. наук / В. О. Самохіна – К.: КНУ імені Тараса Шевченка, 2010. – 38 с.
28. Словник літературознавчих термінів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrlit.net/info/dict/index.html>
29. Столяр М. Б. Сучасна українська сміхова культура: традиції та інновації / М. Б. Столяр // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія "Теорія культури і філософія науки". – 2020. – Випуск / Issue 62. – С. 86–92.

REFERENCES

1. Anekdoty [Anecdotes]. Retrieved from https://anekdot.kozaku.in.ua/anekdotu/pro_kymiv
2. Anekdoty [Anecdotes]. Retrieved from <https://anekdot.ua.net/jokes/joke-375>
3. Anekdoty [Anecdotes]. Retrieved from <https://anekdoty.net.ua/category/anekdoty/pro-kumiv>
4. Anekdoty [Anecdotes]. Retrieved from <https://shlyahyha.com.ua/kumivstv-tak-dobirka-veselykh-anekdotiv-pro-kumiv/>
5. Anekdoty [Anecdotes]. Retrieved from <https://www.litres.ru/oleks-y-kononenko/kumi-ta-kumki-anekdoti-davn-suchasn-chitat-onlayn/>

6. Bakhtyn, M. M. (1990). *Tvorchestvo Fransua Rable y narodnaia kul'tura srednevekovia y Renessansa [Creativity of Francois Rabelais and folk culture of the Middle Ages and Renaissance]*. Moscow, Khudozh. lyt.
7. Berezhnyi, V. A. (2016). Anekdot u suchasnomu humanitarnomu dyskursi. *Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu [An anecdote in modern humanitarian discourse]*. Vyp. IX, 183–193.
8. Berezhnyi, V. A. (2016). Anekdot yak skladova smikhovoi kultury. *Literaturi svitu: poetika, mental'nist', duhovnist' [Joke as a component of laughing culture]*. Krivij Rig, DVNZ "Krivoriz'kij nacional'nij universitet". Vyp. 7, 129–136.
9. Blynova I. A. (2021). Humor yak riznovyd komichnoho: kryterii vyokremlyennia, teorii realizatsii i zasoby vyrazhennia [Humor as a kind of comic: criteria for identification, theories of implementation and means of expression]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seria: Filolohiia. Zhurnalistyka*. Tom 32, № 1, Ch. 2, 35–43.
10. Bondarenko O. V. (2008). Ukrainska mentalnist v rozmaitti natsionalnykh mentalnykh formoutvoren y arkhetyviv: istoryko-kulturny aspekt [Ukrainian mentality in the variety of national mental formations and archetypes: historical and cultural aspect]. *Humanit. visn. Zaporiz. derzh. inzh. akad.* Vyp. 32, 66–78.
11. Brytsyna, Olesia. Pro rablezianstvo, "perets" i ukrainskyi humor [About Rabelaisianism, "pepper" and Ukrainian humor]. Retrieved from <https://m.dt.ua>SOCIETY>pro/>
12. Komichne [Comical]. Retrieved from <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D1%87%D1%87%D0%BD%D0%B5>
13. Vorobeva, M. V. (2008). *Anekdot kak fenomen povsednevnoi kul'tury sovetskogo obshchestva (na materyale anekdotov 1960–1980-kh hodov) [Anecdote as a Phenomenon of Everyday Culture of Soviet Society (on the Material of Anecdotes of the 1960s–1980s)]*. Ekaterynburh.
14. Honcharuk-Cholach, T. (2011). Osoblyvosti ukrainskoi mentalnosti yak osnova natsionalnoi samoidentyfikatsii [Peculiarities of the Ukrainian mentality as the basis of national self-identification]. *Nauk. zap. nats. un-tu "Ostrozka akad."*. Seria: Filosofiia. Vyp. 8, 28–35.
15. Kyrchiv, R. (2008). *Etudy do studii nad ukrainskym narodnym anekdotom [Etudes for studies on the Ukrainian folk anecdote]*. Lviv, Instytut narodoznavstva NAN Ukrainy.
16. Kimakovych, I. (2014). *Anekdot yak folklornyi zhanr [An anecdote as a folklore genre]*. Kyiv, Instytut movoznavstva, folklorystyka ta etnologii im. M. Ryl'skoho NAN Ukrainy.
17. Kornieva, L. (2009). Pro deaki typolohichni rysy ukrainskoho anekdotu [About some typological features of the Ukrainian anecdote]. *Filolohichni nauky. Zb. nauk. pr.* Vyp. 1, 55–60.
18. Kuzmenko, Oksana. (2010). Striletskyi anekdot: kontekst – shuzhet – tekst [Shooting joke: context – plot – text]. *Narodoznachy zoshyty*. № 1–2, 114–126.
19. Kuzmich, O. Ya. (2015). *Movni zasoby tvorennia komichnoho v ukrainskii prozi kintsia XX stolittia – pochatku XXI stolittia [Linguistic means of creating the comic in Ukrainian prose of the late 20th century – early 21st century]*. Luts'k.
20. Kumi ta kumky. *Zbirka anekdotiv [Godfathers and godmothers. A collection of anecdotes]*. (2002). Kyiv.
21. Lepekha, T. V. *Ukrainoznavstvo: Navchalnyi posibnyk. § 70. Humorystychno-satyrychni tvory. Anekdoty [Ukrainian Studies: Study Guide. § 70. Humorous and satirical works. Anecdotes]*. Retrieved from <http://litmisto.org.ua/?p=1288>
22. Melnyk, N. H. (2015). Ukrainskyi sotsialno-pobutovy anekdot XX stolittia yak sprotyv totalitaryzmu [Ukrainian social and household anecdote of the 20th century as resistance to totalitarianism]. *Filolohichni studii. Lihvistyka i poetyka tekstu*. Vyp. 13, 320–325.
23. *Piznaiamo Ukrainu: Materialy movokrainoznavchoho slovnika-dovidnika "Ukraina v slovakh" [Let's get to know Ukraine: Materials of the linguistic and linguistic dictionary-reference "Ukraine in words"]*. (2005). Luts'k.
24. Ponomarova L. V. (2019). Anekdot yak zhanr humorystychnoho dyskursu u ukrainskomu ta rosiiskomu movnomu prostori [Anecdote as a genre of humorous discourse in the Ukrainian and Russian language space]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seria: Filolohiia. Sotsialni komunikatsii*. Tom 30 (69), № 3, Ch. 2, 65–68.
25. "Pro smikh – bez zhartiv": osoblyvosti ukrainskoho humoru [About laughter – no jokes": features of Ukrainian humor]. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/1999890.html>
26. Rebukha L. Z. (2012). *Natsionalnyi kharakter yak formovyiav natsionalnoi idei [The national character shaped the national idea]*, № 2 (2), 53–62.
27. Samokhina V. O. (2010). *Zhart u suchasnomu komunikativnomu prostori Velykoi Brytanii i SShA: tekstualnyi ta dyskursyynyi aspekty [A joke in the modern communicative space of Great Britain and the USA: textual and discursive aspects]*. Kyiv, KNU imeni Tarasa Shevchenka.
28. Slovnnyk literaturoznachykh terminiv [Dictionary of literary terms]. Retrieved from <https://ukrlit.net/info/dict/index.html>
29. Stoliar M. B. (2020). Suchasna ukrainska smikhova kultura: tradytsii ta innovatsii [Modern Ukrainian laughter culture: traditions and innovations]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seria "Teoria kultury i filosofii nauky"*. Vypusk / Issue 62, 86–92.

N. S. Nikolaeva, PhD, Associate Professor,
Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Volodymyrska Str. 60, Kyiv 01033, Ukraine

A. V. Maksymenko, Assistant
Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Volodymyrska Str. 60, Kyiv 01033, Ukraine

JOKES ABOUT GODFATHERS IN UKRAINIAN LAUGHTER CULTURE CONTEXT

The article aims to analyze jokes in Ukrainian laughter culture context. It stresses on the chosen topic relevance and researchers' growing interest to Ukrainian national identity, national character, spiritual culture specific features and various phenomena associated with Ukrainian humor, satire, and picture of the laughter world. The article attempts to determine the place and peculiarities of a separate series of modern Ukrainian jokes, i.e. jokes about godfathers. Special attention is paid to joke as a cultural phenomenon which is due to laughter folk culture signs presence in it: various manifestations of human life parody when its ideals and values are humiliated, moral standards are devalued to affirm opposite positive ones, the absurd way of life realities presentation. The authors analyze the mechanism of comic effect occurrence in jokes which becomes possible under certain conditions when person's everyday countless little things of life generate a comic situation which is the result of the inconsistency of the expected and true communication of man and society. The discrepancy between what has already gone but keeps on pretending to be alive creates a comic effect.

The study notes that the Ukrainian laughter culture has its own peculiarities. They are the lack of devastating reflection, good-naturedness, life-affirming nature, benevolence, and self-irony. The special place of jokes about godfathers among Ukrainian jokes is emphasized. Those jokes are united in one series by their main participants of events and filled with mental humor and Ukrainian flavor. The concept 'godfather' in Ukrainian mentality and Ukrainian jokes is revealed. The article demonstrates on concrete examples the comedy mechanism, national Ukrainian character traits embodiment in godfather's image, ways, and technics of comic effect.

The analysis of the selected material shows that jokes about best men are an important component of the laughter culture of Ukrainians. Jokes about godfathers as examples of Ukrainian laughter culture require further in-depth research, generalization and systematization. Investigations can have different directions, including the analysis of the means of creating a comic, be dedicated to the detection of the functions of the joke, its genre features.

Keywords: laughing culture, jokes about godfathers, cultural phenomenon, Ukrainian humor, comic.